

LJUBLJANSKI JAZZ FESTIVAL 2013

Ljubljana je živahno mesto, polno kulturnega dogajanja, prostorov za srečevanje in druženje, uličnih umetnikov, zanimivih dogodkov in umetniških galerij, kot jih je danes že težko najti; arhitekturnih in urbanističnih kontrastov, parkov, kjer se lahko sprehajamo po čudovitih poteh ali pa si ogledamo spomenike nekaterim znanim umetnikom. Skratka – mesto po meri človeka, primerno za oddih, kjer si lahko spočijete dušo in telo.

Tu se že od leta 1960 odvija jazz festival, ki izraža vitalnost, odprtost, radovednost, raziskovanje in ki je, zahvaljujoč sodelovanju različnih inštitucij, društev, promotorjev, navdušencev in vizionarskih programskih direktorjev postal en od dogodkov, ki jih ne smete zamuditi, če želite okusiti utrip sodobne improvizirane glasbe.

Če je bila rdeča nit lanskoletnega festivala trobenta in so se predstavile različne generacije izvajalcev, od Petra Evansa in Joe McPhee-a, Susane Santos Silva do Nate Wooley-a, sta si letošnja programska direktorja Bogdan Benigar in Pedro Costa (solastnik portugalske založbe Clean Feed) zamislila zgraditi dogajanje okrog saksofona in njegovih različnih interpretacij. Ali, bolje rečeno, s pogumnim in ne-mainstreamovskim izborom zgraditi zgodbo okrog osrednjega gosta Petra Broetzmanna.

Oče evropskega free jazz, avtor legendarnega albuma »Machine Gun«, ki je kot orkan pretresel evropsko improvizacijsko sceno, vzor novim generacijam improvizatorjev, popoln umetnik – je imel na nek način proste roke vse štiri dni festivala, kjer je nastopal v različnih zasedbah in kontekstih. Za piko na i je bila otvoritev mednarodne razstave fotografij, ki prikazujejo več desetletij ustvarjanja slavnega saksofonista in jo je uredil fotograf Žiga Koritnik ter retrospektiva njegovega likovnega ustvarjanja: risb, akvarelov, grafik, slik, predmetov, plakatov in naslovnih albumov, kjer se nam je predstavil tudi kot velik slikarski talent.

Kljub temu, da je že praznoval 72 pomladi, njegova glasba ohranja uničujočo energijo, neodvisnost od mode in trendov, ki jo je naredila tako prepoznavno. Zato je bilo še toliko bolj zanimivo videti, kako različne instrumentalne kombinacije vplivajo na monolitni zvok saksofonista iz Remscheida.

Led je prebil - ali še bolje, segrel do vrelišča, kvartet s saksofonistom Kenom Vandermarkom in bobnarjema Hamid Drake-om in Chad Taylorjem, ki so ustvarili pravi glasbeni vulkan – s kontrastnimi, jasnimi toni in zelo afriško, poliritmično podlago, ki v kontrastu med svetlim in temnim prispeva k čarobnosti izvedbe.

Naslednji večer je bil afriški vpliv še bolj izrazit: poleg nemškega saksofonista in klarinetista, bobnarja Hamid Drake-a, najdemo še strokovnjaka za guembre – vrsta bas kitare maroškega izvora – Mokhtar Gania. Njegove bas linije delujejo hipnotično, s preprostimi, ampak učinkovitimi ponavljanji, ki nas popeljejo v stanje zamaknenosti, v katerem pridejo do izraza Bröetzmannova pihala. Ampak resnična dodana vrednost je nepričakovana prisotnost vibrafonista Jasona Adasiewiczza, ki s svojo udarnostjo potegne iz dolgočasja.

In prav duet z bradatim vibrafonistom iz Chicaga, veliko zvezdo ne samo vibrafona, ampak tudi najbolj odprte in kreativne glasbene scene, je bil, po mnenju avtorja članka, pravi biser celotnega festivala. Prekipevajoča energija pihal je iz strogega nereda, ki ga ustvarja Adasiewicz, pripeljana v

veliko izrazno skladnost. Adasiewicz niha med trenutki zelo fizičnega in nenavadno nežnega igranja v igri, za katero se zdi, da preseneča celo Bröetzmann in ga vodi k iskanju lepote, ki se ne konkretizira le v njegovih mislih, ampak se izrazi preko neposredne komunikacije, ki ni vedno zaznavna v drugih nastopih.

Če so prejšnji koncerti potekali v Cankarjevem domu, v klubu, ki sprejme le okrog dvesto ljudi, je bil končni nastop Bröetzmannna v čudovitem okolju Križank (prizorišče na dvorišču samostana iz sedemnajstega stoletja) in pred koncertnim občinstvom več kot tisoč ljudi. Ampak to Bröetzmannna ne premami in še enkrat ponudi odličen nastop divjega besa, ki ga malo zmehča anglosaksonska samozavest mojstrov angleškega free jazz: kontrabasista Johna Edwardsa in bobnarja Steva Noble-a.

Toda na 54. Jazz festivalu ni bil samo Bröetzmann: v teh štirih dneh so si sledili tudi ostali odlični koncerti – začeni z nepozabnim triom Side A, ki ga sestavljajo Ken Vandermark, Havard Wiik na klavirju in Chad Taylor na bobnih. Dobra glasbena kompozicija, dolgi odseki komornega sloga, prekinjeni z energičnimi improvizacijami in veliko pozornostjo pri detajlih in dinamiki, medtem ko gre privilegirana uporaba klarineta v smeri prefinjenega raziskovanja zvoka.

Druga velika zasedba, s švedskim saksofonistom in flvtistom Jonasom Kullhamarjem in Torbjornom Zetterbergom na kontrabasu ter Espnom Aalbergom na bobnih (skupaj so posneli za Clean Feed čudovit album Bassment Sessions – Vol.1) in pridruženim mladim norveškim saksofonistom Jorgenom Mathisenom. Glasba se giblje med ubijalskimi rifi in meditativnimi trenutki, ampak je vedno, vsakem trenutku, v samem vrhu. Kullhamar je blizu tradicionalnemu free jazzu, s poudarjenim pripovednim tonom, Mathiesen uvaja razburljivo nordijsko mirnost in skupaj razvijajo nikoli banalno raziskovanje zvoka. Aalber je neusmiljen na bobnih, Zetterberg je pravo odkritje na kontrabasu, na katerem se izmenjuje močna, ritmična glasba z nežno, intimno.

Zetterberga srečamo še v družbi s trobentačico Susano Santos Silva, ki je že bila gostja lanskoletnega festivala z zanimivim projektom, imenovanim Lama. Zasedba deluje kot oaza miru in meditacije v oglušujočem vrtincu večine drugih glasbenih nastopov. Glasnost je včasih komaj zaznavna, dialog se razvija v izčiščeni atmosferi, sledeč bolj občutkom, dihom in vibracijam kot prepoznavni pripovedi. Prefinjena in hkrati pogumna glasba, polna odtenkov in dobrih idej, ki bi lahko z malo nadgradnje zablestela.

Na festivalu sodelujeta tudi dva italijanska glasbenika: kontrabasist Giovanni Maier in violinist Emanuele Parrini, člana kvarteta nadarjenega slovenskega saksofonista Ceneta Resnika. Oba prispevata na svoj način: Maier s tehniko in srcem, domišljijo in strogostjo, Parrini pa z že na trenutke divjim igranjem na violini, ampak skupaj z domačim saksofonistom in bobnanjem izkušenega Aljoše Jeriča delujejo kot popolna celota. Jezna, včasih nasilna glasba, polna izrazne nujnosti in daleč stran od klišejev.

Še enkrat Portugalska - z Rodrigo Amado Motion Trio +Luis Lopez. Amado je glavni akter portugalske improvizacijske scene, Lopes pa atipičen in inovativen kitarist. Ob podpori tolkalskega genija Gabriela Ferrandinija in violončelista Miguela Mira zasedba štirih pripravi najbolj udaren koncert festivala. Naj vas ne zavede topla in živahna melodija Amadovega tenorja, kajti čez nekaj trenutkov se lahko znajdete sredi oglušujočega kaosa. Na koncu se izkaže odmor na svežem zraku terase Cankarjevega doma življenjskega pomena.

Naj samo na hitro omenimo: trio slovenskega bobnarja Dreja Hočvarja, malo okornega in neizkušenelega, neodločenega med klasicizmom, loop-om in elektroniko, ampak z odličnim, zelo mladim belgijskim pianistom Bram De Loozem, avtorjem nekaterih zanimivih vložkov, ter fuzija drum 'n' base in turške melodike, že malo za časom, kvarteta Ilhana Ersahina in pa eksperimentalen, metafizičen duet harfista Eduarda Raona in kontrabasista Tomaža Groma.

Spektakularni zaključek festivala se je, seveda, odvil v Križankah z nastopom David Murray Infinity Quartet feat. Macy Gray. Saksofonist iz Berkeleyja, znan po svoji borbenosti v World Saxophon Quartetu, avtor znanega albuma za Black Saint, je križal tenor saksofon z bas klarinetom in glasom (res originalnim) in prisotnostjo prave soul dive Macy Gray. Šov je navdušil več kot tisočglavo množico, z bisom na koncu dvournega koncerta, ki je tokrat pustil ob strani improvizacijo in nam poklonil osvobajajoč sobotni večer.

Vincenzo Roggero, All About Jazz, Italia

<http://italia.allaboutjazz.com/php/article.php?id=9280>